

Hoge Raad voor Vrijwilligers

Aan de Heer P-Y DERMAGNE

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :

**Vice-eersteminister en minister van Economie en
Werk**

Datum : 13 april 2023
Bijlage(n) :

Betreft : Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV) – Advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers over het wetsontwerp en het koninklijk besluit tot wijziging van de toegang tot vrijwilligerswerk voor een werkloze met een uitkering

Geachte Minister,

Allereerst willen wij, de Hoge Raad voor Vrijwilligers, u bedanken voor het feit dat u de netelige kwestie van de voorafgaande aangifte van een vrijwilligersactiviteit voor een uitkeringsgerechtigde werkloze aanpakt.

Volgens de studies van de Koning Boudewijnstichting van 2015 en 2019¹ doen werkzoekenden minder vaak vrijwilligerswerk dan werkenden, wat misschien verrassend lijkt gezien de potentiële beschikbaarheid van werklozen. Volgens de vrijwilligersorganisaties zou deze voorafgaande verklaring een bewijs kunnen zijn dat de huidige procedures een belemmering vormen voor de inzet van vrijwilligers. Daarom pleiten wij al jaren voor afschaffing van het C45B.

Aangezien uw wetsontwerp geen antwoord biedt op ons verzoek om de zuivere en eenvoudige afschaffing van de aangifteplicht, zijn wij op 6 maart bijeengekomen om u hierover ons advies te geven. Helaas was dit negatief. Het wetsontwerp wijzigt namelijk fundamenteel de toegang tot het door de Grondwet gewaarborgde recht van vereniging en brengt de vrijheid van vereniging in gevaar.

¹ M.Marée, L.Hustinx e.a. : Het vrijwilligerswerk in België, kerngegevens, Koning Boudewijnstichting, 2015, p.51
L. Hustinx et P. Dudal, Het vrijwilligerswerk in België, kerngegevens, Universiteit van Gent en de Koning Boudewijnstichting, 2020, p.24.

Vrijwilligerswerk ondersteunen en aanmoedigen of instrumentaliseren?

De wet van 3 juli 2005 werd oorspronkelijk aangenomen om vrijwilligerswerk te ondersteunen en aan te moedigen. Toch vragen we ons af hoe het wetsontwerp tegemoet komt aan de oorspronkelijke zorg van de wetgever. Hoe wil het wetsontwerp het vrijwilligerswerk ondersteunen en aanmoedigen?

Volgens de toelichting beoogt het wetsontwerp te beantwoorden aan de behoefte om vrijwilligerswerk te gebruiken als middel om werklozen weer aan het werk te krijgen. Vrijwilligerswerk is echter in de eerste plaats een recht van iedere burger, een vorm van expressie, een daad van deelname aan de gemeenschap, en geen instrument voor een werkgelegenheidsbeleid

Van voorafgaande aangifte naar voorafgaande toestemming

Volgens de huidige wet moeten werklozen vooraf aangifte doen bij de RVA. In uw ontwerp wordt echter voorgesteld dat het voortaan een kwestie van toestemming is: de organisatie moet vooraf toestemming hebben gekregen om werkloze mannen en vrouwen met een uitkering als vrijwilliger in te schakelen. Deze ingrijpende paradigmaverschuiving brengt het streven naar toegankelijkheid in gevaar, dat vooral blootstaat aan de grillen van de administratieve procedures.

Wij wijzen er ook op dat in het voorontwerp, in geval van een eventuele weigering, niet is voorzien in een ander dan gerechtelijk beroep tegen het besluit van de RVA.

Is de RVA bevoegd om te beoordelen welke activiteiten het voorwerp kunnen uitmaken van een burgerdaad?

Het gevolg van de voorafgaande toestemming die door de RVA zou worden verleend, is dat de RVA nog meer dan nu het geval is, moet vaststellen welke activiteiten vrijwilligerswerk zijn en welke niet.

Dit exclusief recht roept vragen op. Aangezien vrijwilligerswerk geen werk is, hoe kan de RVA dan bepalen wat wel en wat geen vrijwilligerswerk is?

In zijn eigen woorden: "*de RVA is een openbare instelling van sociale zekerheid die het stelsel van werkloosheidsverzekering en bepaalde werkgelegenheidsmaatregelen beheert (...)*". Haar zorg moet dus uitgaan naar het zoeken van werk door werklozen en niet naar de aard van de activiteit die zij als burgers in hun vrije tijd verrichten. Wat betreft de bestrijding van organisaties die hun juridische specificiteit niet respecteren en/of oneerlijke praktijken ontwikkelen, heeft de wetgever het beheer van deze geschillen toevertrouwd aan de ondernemingsrechtbank (en niet aan de RVA).

Wij zijn tevens van mening dat het systeem van voorafgaande toestemming in strijd is met artikel 27 van de Grondwet, waarin het beginsel van vrijheid van vereniging is vastgelegd, met de wet van 14 mei 1921 die de vrijheid van vereniging waarborgt en met artikel 11 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. Voorts zij gewezen op het standpunt van de

Raad van State, die eraan herinnerde dat de overheid "*niet onder het mom van erkennings- of subsidievoorwaarden [...] regels kan stellen die van invloed zijn op het bestaan, de organisatie en de werking van privaatrechtelijke verenigingen of [...] aan de activiteiten van deze verenigingen zodanige beperkingen kan opleggen dat zij van hun essentie worden ontdaan*".²

Wij stellen de preventieve maatregelen inzake het opsporen van misbruiken in vraag als deze er vooral op gericht zijn om burgerinitiatieven en vrijwilligerswerk in te perken of zelfs onmogelijk te maken.

Vrijheid van vereniging en continuïteit van activiteiten

Deze vereiste van voorafgaande toestemming beperkt de vrijheid van verenigingen en brengt de continuïteit van de activiteiten van sommige vrijwilligers binnen verenigingen in gevaar. De RVA is immers niet verplicht binnen een bepaalde termijn een besluit te nemen en de geldigheid van de toestemming wordt bovendien aan haar eigen oordeel overgelaten.

Het wordt onzeker dat tijdig toestemming zal worden verleend voor evenementen van korte duur (bijvoorbeeld de organisatie van een kindervoorstelling, een school- of buurtfeest, enz.) of onvoorziene gebeurtenissen (bijvoorbeeld de vervanging van een andere, bijvoorbeeld zieke vrijwilliger). Bovendien moet voor elke verandering in de organisatie toestemming worden gevraagd, wat de hierboven genoemde risico's vergroot.

Goed bestuur van verenigingen in gevaar

Het systeem van voorafgaande toestemming houdt ook in dat werklozen alleen tot bestuurder van een organisatie kunnen worden benoemd zonder vooraf toestemming te hebben gekregen van de RVA. Het is natuurlijk maar een kleine stap om te denken dat de RVA en andere overheidsdiensten de werking van verenigingen zullen gaan reguleren. Bovendien, wat met bestuurders die plots hun baan verliezen? Moeten zij ontslag nemen als hun organisatie geen voorafgaand verzoek heeft ingediend (of gekregen)? De gevolgen zouden dramatisch kunnen zijn voor organisaties in termen van beheer en goed bestuur.

Indexatie van de kilometervergoeding

De Raad verwelkomt de bevestiging van de driemaandelijkse indexering van de kilometervergoeding door de verwijzing, in artikel 10 van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers, naar artikel 74bis van het koninklijk besluit van 13 juli 2017 tot vaststelling van de vergoedingen en voordelen van de personeelsleden van de federale openbare dienst.

² RvS., advies n° 32.823/4 van 12 juni 2002 ; RvS.

Conclusie

Kortom, op basis van deze elementen kunnen wij dit wetsontwerp niet steunen. Wij blijven pleiten voor de zuivere en eenvoudige afschaffing van de C45B, zodat vrijwilligerswerk zonder discriminatie voor iedereen toegankelijk is en blijft.

Namens de Hoge Raad voor Vrijwilligers, doe ik u de hartelijke groeten.

Bernard Hubien,

Voorzitter